

Kemikalier och andra miljöföroreningar

Kapitel 9

Antonios Georgelis och
Tove Sandberg Liljendahl

- Kemikalier och andra miljöföroreningar förekommer i t.ex.
 - Dricksvatten, livsmedel, konsumentprodukter, omgivningsmiljö och inomhusmiljö
- Exponering sker via intag, inhalation eller hudkontakt
 - Dricksvatten
 - Radon, bly, uran, arsenik, fluorid, mangan, PFAS mm
 - Livsmedel
 - Dioxiner, PCB, bromerade flamskyddsmedel, PAH, PFAS, kvicksilver, kadmium, mm
 - Produkter
 - Rengörings-, tvätt- och diskmedel
 - Kosmetika och hygienprodukter
 - Byggnadsmaterial, inredning, textilier och elektronik mm.

Hälsoeffekter

- Cancer
- Foster och barns utveckling
- Hormonstörande
- Hjärtkärlsjukdom
- Effekter på njurar, skelett, andningsorgan etc.

Tabell 9.1. Vatten från egen brunn och tidstrender

Andel (procent) av befolkningen i Stockholms läns kommuner som uppger att de får sitt dricksvatten från egen brunn eller från en gemensam anläggning, 2007 jämfört med 2015 (endast de kommuner som har högst andel hushåll med enskilt vatten visas).

	2007	2015	Förändring (%)
Norrtälje	43,1	42,2	-2,2
Värmdö	36,0	22,5	-37,6
Ekerö	21,0	20,4	-2,8
Österåker	18,6	19,7	+5,7
Vallentuna	13,4	18,1	+34,9
Nykvarn	16,9	16,3	-3,7
Nynäshamn	18,3	14,7	-19,4
Sigtuna	12,7	10,8	-14,7
Vaxholm	18,9	9,1	-51,7

Tabell 9.4. Överkänslighet och allergi mot produkter och material

Andel (procent) av befolkningen i Stockholms län som anger att de är känsliga, överkänsliga eller allergiska mot vissa produkter och material som kommer i kontakt med huden, uppdelat på kön.

Exponering	Kvinnor	Män	Totalt
Nya kläder och andra textilier (hudreaktioner)	11	4,8	8,0
Plast-, gummi- och latexhandskar	7,1	3,1	5,1
Rengörings-, tvätt- och diskmedel	17	7,9	13
Nybyggda eller nyrenoverade byggnader, bygg- och hobbyprodukter (till exempel målarfärg, lim, rengöringsmedel)	13	5,8	9,2
Permanent tatuering	5,6	4,0	4,9
Tillfällig tatuering (henna)	4,3	3,0	3,8
Nickel	27	5,0	16
Härfärgningsmedel	9,5	5,2	8,4

- Eftersom diffusa utsläpp, dvs. små utsläpp som sker över lång tid, via konsumtionsvaror är av stor betydelse för spridning av hälsoskadliga kemikalier i miljön är den enskilde konsumenten en viktig aktör. Kommuner och andra intressenter har också möjlighet att påverka medborgarnas exponering för kemikalier genom tillsyn och genom kampanjer och dylikt.
- Ställa krav vid upphandling av produkter så att de är fria från hälsoskadliga beståndsdelar, framförallt när det gäller upphandling av produkter som barn och ungdomar kommer i kontakt med.
- Förorenade markområden utgör ett möjligt hot mot människors hälsa. På sikt bör alla områden inom stadsmiljön uppfylla kraven som idag gäller för känsliga markområden.

Förslag till möjliga åtgärder, forts.

- Kommuner bör underlätta för sopsortering och omhändertagande av miljö- och hälsofarligt avfall.
- Över hälften av de textilier som köps varje år slängs och endast en liten andel går till återanvändning. Det finns därför en potential att göra avfallshanteringen mer resurseffektiv genom att styra mer textilavfall mot återanvändning och materialåtervinning.
- De som använder dricksvatten från egen brunn bör se till att brunnsvattnet testas vart tredje år och att eventuella brister åtgärdas.